

Stručni članak

PROBLEMI UČENJA STRANIH JEZIKA KOD STUDENATA VISOKIH ŠKOLA

UDK 378.147:811.111

Elizabeta Holt¹

Visoka sportska i zdravstvena škola, Beograd, Srbija

Apstrakt: Kada je reč o teorijama učenja jezika, sa naročitim osvrtom na učenje stranih jezika, postoji nekoliko bitnih pitanja na koje treba da se osvrnemo. U današnje vreme, u mnogim zemljama je potrebno znati barem dva jezika, maternji ili nacionalni, kao i odgovarajući strani jezik. Ne može se sumnjati u važnost poboljšanja svih jezičkih veština, a naročito u bitnost znanja drugog jezika. Ali, sticanje jezičkih veština je takođe bitan deo sholastike, kao i tema koja ima značajne socio-lingvističke, kognitivne i psihološke dimenzije. Ima još mnogo toga da se nauči o mehanizmima putem kojih pojedinci stiču drugi jezik, o tome kako odrasli, tj. studenti visokih škola uče, kao i o najefikasnijim strategijama i pristupima. Jedan od načina da to naučimo jeste da damo pregled najčešćih problema koji postoje na časovima engleskog jezika na Visokoj sportskoj i zdravstvenoj školi u Beogradu.

Ključne reči: učenje jezika, strani jezici, sticanje drugog jezika, motivisanost, uobičajeni problemi.

UVOD

Šta znamo o sticanju drugog jezika kod studenata visokih škola? Kao prvo, većina studenata želi da postigne određeni nivo usmene veštine, dok je mnogo manji broj njih zainteresovan da razvije veštine čitanja ili pisanja, mada je usmena komunikacija najteža veština za sticanje i stoga, mnogi studenti poseduju nerealna očekivanja. Drugo, često su ciljevi studenata praktični ili komercijalni, jer većina smatra da je jezik koristan ili čak i neophodan za karijeru. Međutim, neki od njih nikada nisu učili strani jezik, te različiti nivoi

---

¹ ✉ elza.holt@vss.edu.rs

znanja mogu da predstavljaju problem. Treće, veliki broj studenata ima neku vrstu straha od stranog jezika, a stoga mogu da imaju negativna očekivanja kao i negativan stav. Takođe, mnogi studenti su uvereni da učenje jezika uglavnom podrazumeva učenje gramatike, i veruju da su samo deca sposobna da nauče strani jezik, a takvim stavom sebi postavljaju blokade. Četvrto, uspeh studenata u sticanju znanja drugog jezika uglavnom zavisi od pripreme, posvećenosti i entuzijazma profesora. I poslednje, danas preovlađuje princip raznovrsnih pristupa podučavanja jezika, a umesto vežbi koriste se stvarni komunikacioni kontekst, stavlja se više naglasaka na modernu kulturu kao i na audio-vizuelna sredstva i na personalizovana uputstva, a postoji i rastuća potreba za različitim stilovima učenja.

Shodno tome, može se reći da su današnji profesori stranih jezika napravili otklon od tradicionalnog gramatičnog metoda, a engleski kao drugi jezik sada podrazumeva uvođenje mnoštva savremenih i angažovanih tema od strane profesora, kao i procena ili testova koji za cilj imaju da pruže studentima osećaj samopouzdanja i lingvističke kompetentnosti. Takođe, predavači koriste razne tekstove u učionici, a i stavlja se veći naglasak na angažovanje studenata kao i na njihovo učešće – uključujući aktivnosti u okviru manjih grupa, konverzaciju, pismene i usmene prezentacije i aktivnosti koje se bave “stvarnim svetom”. Postoje i različite metode testiranja, testovi koji daju uvid u to šta studenti nauče, te se tako nude prilike da se modifikuju pedagoške tehnike. Osim kvizova i ispita, postoje i drugi načini provere znanja, uključujući intervju.

Postoji, međutim, još mnoštvo problema kod učenja stranih jezika.

OPŠTE TEORIJE UČENJA JEZIKA

Iz istorijske perspektive, učenje stranih jezika je uvek imalo važnu praktičnu primenu. Dok je danas engleski najrasprostranjeniji strani jezik na svetu, pre pet stotina godina je to bio latinski, koji je bio dominirajući jezik u okviru obrazovanja, u trgovini, religiji i administraciji. Učenje stranog ili drugog jezika je uvek imalo tendenciju da prati ritam sticanja prvog jezika, a kroz istoriju podučavanja jezika, bilo je mnogo pokušaja da učenje stranog ili drugog jezika prati proces prvog. Važnost značenja reči u učenju, i interesovanje o tome kako deca uče jezik, kao model podučavanja jezika, bili su prvi pristupi teorije o učenju jezika. Međutim, pri kraju 19. veka, poklopilo se interesovanje predavača jezika koji su hteli da sprovedu reforme i lingvisti. Tada su uzeti u obzir i prvi pokušaji stvaranja teorija o učenju jezika. Tako je nastao niz modernih teorija o sticanju drugog jezika i teorija o tome kako se strani jezik uči. Istraživanja o sticanju stranog ili drugog jezika su blisko povezana sa nekoliko oblasti, uključujući lingvistiku, sociolingvistiku, psihologiju, neuropsihologiju i obrazovanje, a svaka od ovih teorija daje uvid u jedan deo procesa učenja

jezika. Međutim, nema nijedne centralne teorije o sticanju stranog ili drugog jezika koju su istraživači u potpunosti prihvatili.

Savremeni pristupi

Postoje tri glavne teorije o tome kako se jezik uči. Biheviorizam kao pravac naglašava suštinsku ulogu sredine u procesu učenja jezika, dok mentalističke teorije daju prioritet ličnim osobinama onih koji uče sa kognitivnog i psihološkog aspekta. Treći pak pristup daje pregled bitnih ideja kao što su razumljivi input i interakcija u vidu konverzacija sa studentima, u cilju stvaranja novog jezika.

Lingvisti Noam Čomski (Chomsky) naglasio je ulogu mentalnih procesa u odnosu na doprinos sredine u procesu sticanja jezika. Ova takozvana "čomskijevska revolucija" dala je polet eklektičnom pristupu podučavanja stranog jezika. U skorije vreme nastala su dva glavna ogranka pristupa učenju: humanistički pristup koji se zasniva na harizmatičnom predavanju jedne osobe i komunikativni pristup koji se zasniva na sadržaju i koji pokušava da uključi potrebe za aktivnim učešćem, za odgovarajućim jezičkim inputom, i za komunikacijom kao ljudskom aktivnosti.

Neki drugi autori u ovoj oblasti, kao što su Stiven Krašen (Krashen), Trejsi Terel (Tracy D. Terrell), pa i već pomenuti Čomski, razvili su teorije učenja jezika koje su izvori principa učenja i podučavanja jezika danas. Napredak u kognitivnim naukama i pedagoškoj psihologiji, koji su pospešili Žan Pijaže (Jean Piaget) i Lav Vigotski u prvoj polovini prošlog veka, imao je jak uticaj na teorije učenja jezika tokom šezdesetih i sedamdesetih godina (<http://www.sk.com.br/sk-revie.html>).

Krašenovi pogledi i stavovi o učenju jezika, stimulisali su velik broj promena u predavanju jezika, kao npr. manji naglasak na učenje gramatičkih pravila, a veći na pokušaj da se jezik predaje odraslima na način na koji deca uče jezik. Mada Krašenove ideje nisu univerzalno prihvaćene, ipak su imale dosta uticaja. U poslednje vreme se pridaje velika pažnja čitanju i pisanju kao dodatnim aktivnostima, pored slušanja i govora, što se smatra doprinosom nove svesti o bitnim razlikama između usmenog i pisanog jezika.

METOD

Strani jezici se uče u redovnim, ali i u školama jezika. Tako postoji mnogo pristupa, metoda i tehnika ili strategija predavanja jezika.

Izdvajaju se tri glavna pristupa:

- strukturalni stav tretira jezik kao sistem strukturalno povezanih elemenata sa kodiranim značenjem (na primer gramatika);

- funkcionalni stav shvata jezik kao sredstvo za izražavanje ili postizanje određene funkcije;
- interaktivni stav smatra jezik sredstvom za stvaranje i održavanje društvenih odnosa, koje se fokusira na sheme pokreta, aktivnosti, pregovore i interakcije u srazmerama konverzacije. Ovaj pristup dominira od osamdesetih godina.

Metod je plan predavljanja jezičkog materijala koji treba da se nauči i treba da bude zasnovan na odabranom pristupu. Da bi pristup bio sproveden kao metod, mora da se stvori instrukcioni sistem, uzimajući u obzir ciljeve predavanja/učenja, te način biranja i organizovanja sadržaja, vrste zadataka koje treba obraditi, i da se odrede uloge studenata kao i uloge predavača.

Primeri strukturalnih metoda su gramatički, prevodenje kao metod i audio-lingvalni metod.

Primeri funkcionalnih metoda uključuju oralni pristup /situaciono predavanje jezika.

Primer interaktivnih metoda uključuju direktni metod, metod serija, komunikativno predavanje jezika, uranjanje u jezik, prirodni pristup, totalnu fizičku reakciju i Teaching Proficiency kroz čitanje i pričanje priča (http://en.wikipedia.org/wiki/Language_education).

Tehnika (ili strategija) je veoma specifična, konkretna strategija koja je stvorena da postigne neposredni cilj.

Strategije predavanja jezika su sledeće:

- analiziranje osobina učenja,
- stvaranje učionice koja je usredređena na učenika,
- postavljanje jezičkih ciljeva,
- integrisanje teorije sa praksom i
- izgrađivanje motivacije učenika.

Svi ovi pristupi sticanju stranog jezika imaju za cilj da unaprede jezičke veštine, koje su sledeće: slušanje, konverzacija, čitanje i pisanje. Međutim, otkrivene su i druge društvene veštine poput davanja sažetaka, opisivanja, naracije, itd. Osim toga, neke opštije veštine slušanja kao što su veštine učenja i znanje o tome kako se uči, takođe se primenjuju na časovima jezika.

Tokom sedamdesetih i osamdesetih godina, četiri osnovne veštine su bile uvežbane, i to izolovano kao i u veoma rigidnom redosledu, kao na primer, uvek je veština slušanja prednjačila govoru. Ali od tada, prihvaćeno je da koristimo više of jedne veštine istovremeno, što vodi do integrisanih vežbi. Govor je veština koja često nije dovoljno predstavljena na tradicionalnim

časovima jezika, što je možda posledica stava da je govor manje akademska veština od pisanja, prolazna i improvizovana (a time teža za ocenjivanje, pa i za podučavanje).

DISKUSIJA

Predavanje engleskog kao stranog jezika nije nimalo lak posao, a predavač mora stalno da se prilagođava potrebama svojih studenata. To obično znači da postoje mnogi problemi u učionici, a dobar predavač mora da zna da prepozna ove uobičajene probleme, kao i da se potruži da iznađe rešenja te čak i da izdejstvuje manje promene u metodologiji u cilju stvaranja produktivnije i manje formalne atmosfere. Dajemo spisak najuobičajenijih problema na časovima engleskog jezika, kao i neka moguća rešenja.

1. *Studentima nisu jasna uputstva.* Ovo se dešava često kod stranog jezika, a često je to greška predavača, koji daje nejasna uputstva. Bitno je da su uputstva jasna, te da se koriste gestovi, mimika i kratke rečenice. Treba govoriti jasno i koristiti modele i primere.
2. *Uporna upotreba maternjeg jezika je možda i najveći problem.* Važno je da predavač ohrabruje studente da koriste engleski, i samo engleski. Međutim, ukoliko student počne da komunicira na svom maternjem jeziku, postavite mu jedno direktno pitanje, kao na primer: "Imate li vi neka pitanja?"
3. *Pojedinačni student je glasan i ometa druge.* Ovo je prilično neobično na tom nivou učenja, jer je motivacija odlučujuća, ali se ipak dešava. Ukoliko se uvek radi o istom studentu, treba da reagujete brzo da biste potvrdili svoj autoritet, treba da budete strogi i da podsetite studenta da je upisao studije da bi nešto naučio.
4. *Često studenti postanu previše zavisni od predavača.* U tom slučaju, fokusirajte se na ohrabrivanje studenata. To će doprineti da se studenti osećaju bolje i da su spremniji da uče.
5. *Studenti mogu da "preuzmu čas"* ili drugim rečima, čas ne ide u željenom pravcu. Ovo može biti i dobro jer ukazuje na činjenicu da su studenti zainteresovani, sve dok učestvuju i razgovaraju na engleskom, i to je korisno iskustvo. Međutim, ukoliko čas izgubi svoj smisao, važno je korigovati problem tako što se skrene tok konverzacije.
6. *Studentima može da bude dosadno, da izgube koncentraciju, da budu nemotivisani, a smatra se da je to greška predavača te se problem može rešiti dobrim planiranjem.* Izaberite temu koja ima veze sa njihovom realnošću, a koja će automatski studente da motiviše i da ih zainteresuje.

7. *Jaka dominantnost studenata.* Kod učenja stranih jezika, neminovno je da postoje studenti različitih sposobnosti učenja kao i nivoa znanja. Nije poželjno da neki studenti dominiraju nad ostalima, te se fokusirajte na prozivanje slabijih studenata da odgovore na pitanja.
8. *Kašnjenje na čas.* Kašnjenje nije samo nepristojno, već može i da odvuče pažnju ostalih i da remeti čas. Postavite striktna pravila u vezi kašnjenja i kazni u vezi toga.

Koji je najbolji način da se predaje strani jezik studentima visokih škola?

Koraci:

1. *Budite spremni na raznolikosti na visokoj strukovnoj školi,* jer postoji široki raspon godina, od 18-godišnjaka koji žele da nauče jezik pa sve do 40-godišnjih pripadnika državnih službi kojima diploma treba u profesionalne svrhe. Takođe se radi o izmešanom društveno-ekonomskom poreklu, kao i različitim nivoima znanja jezika.
2. *Pokažite entuzijazam.* Odrasli koji žele da nauče strani jezik treba da uče uz stimulativne vežbe i diskusije o ‘stvarnim situacijama’.
3. *Stvorite bezbednu, udobnu atmosferu,* jer odrasli koji uče novi jezik mogu da se osećaju malo samosvesni kao da imaju strah da će da pogreše. Stvorite atmosferu za učenje u kojoj će se oni osećati slobodnima da prave greške a i osetiće veću sigurnost na času.
4. *Koristite vežbe ponavljanja.* Osmislite vežbe koje vežbaju različite reči i fraze koje se tiču njihovog profesionalnog života.
5. *Koristite primere iz stvarnog života.* Naučite studente vokabular tj. reči koje će koristiti u svakodnevnim situacijama. Odrasli koji uče strani jezik često to čine jer misle da će to biti bitno u njihovom životu, tako da ukoliko im predajete jezik, uključite vokabular koji će im koristiti u životu.
6. *Osmislite probleme za rešavanje,* kao i stvarne situacije, na primer, odlazak u radnju. Uz pomoć rešavanja problema, strani jezik će im se činiti stvarnijim.
7. *Vežbajte.* Biće lakše da se predaje strani jezik ukoliko se taj jezik koristi što je više moguće. Možda ćete morati da stvorite neke fiktivne prilike i situacije za vežbu. Stvorite prilike za konverzaciju.
8. *Koristite, takozvano, uranjanje (immersion) u jezik.* Ukoliko je to moguće, stvorite pravilo da svako mora da koristi strani jezik na času. Najbolji način da studenti nauče strani jezik je da ga u potpunosti koriste.

ZAKLJUČAK

Predavanje engleskog kao drugog ili stranog jezika nije lak posao, a predavač mora stalno da se prilagođava potrebama svojih studenata. Cilj predavanja je da se pomogne studentima, ne samo da nauče još jedan jezik, već da prošire svoje kognitivne vidike pa i da nauče da uče na širi i na način koji priliči svetskim građanima. Cilj je, takođe, da se pomogne studentima da komuniciraju na drugom jeziku. Trenutno, u Srbiji, gde je iseljavanje stvarnost, veoma je važno da se studenti pripreme za sticanje multikulturalne svesti u cilju lakše integracije. Dakle, ne radi se samo o samorazvoju i sticanju metoda za učenje ili novih shvatanja o sebi kao i o društvu u kom žive, već je to takođe i neka vrsta ulaska u sopstveni jezik, jer je svest o maternjem jeziku pojačana znanjem drugog, stranog jezika. Na kraju, znanje drugog ili čak i trećeg jezika podrazumeva promovisanje međukulturnog razumevanja.

S druge strane, posao predavača stranog jezika jeste da motiviše i zainteresuje svoje studente. Dakle, ne treba samo predavati predmet shodno planu i programu, već i inspirisati studente. Cilj je, dakle, da su studenti stimulisani za učenje, govor, čitanje, pisanje i razumevanja engleskog jezika.

LITERATURA

1. <http://www.sk.com.br/sk-revie.html>
2. http://en.wikipedia.org/wiki/Language_education